

ULRUM 1834

Wandelroute
door het Ulrum van 1834

A C T E
V A N
AFSCHEIDING OF WEDERKEERING,
E N
TOESPRAAK EN UITNOODIGING
A A N D E
Geloovigen en ware Geref.
I N N E D E R L A N D
D O O R
H. DE COO
Geref. Leeraar te Ulrum,
E N
OUDERLINGEN EN DIAKENEN
der Geref. Gemeente te Ulrum,

Deze wandeling
duurt circa 50
minuten

TE GRONINGEN.
J. H.

In Ulrum ligt de bakermat van alle kerkgenootschappen – wereldwijd - die zich ‘Gereformeerd’ noemen.

In 1834 scheidde een groot aantal orthodoxe kerk-gangers zich af van de Nederlands Hervormde kerk en begon een eigen geloofsgemeenschap, later de Gereformeerde kerk genoemd. Deze Afschei-ding begon in Ulrum onder leiding van ds Hendrik de Cock. Het had nog-

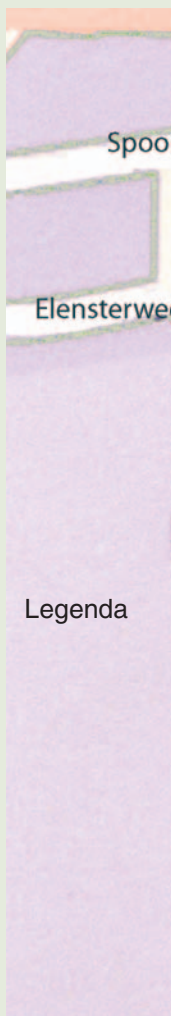
al wat voeten in de aarde; er waren ruim 100 soldaten nodig die gedurende enkele maanden werden ingekwartierd bij de burgerij om de gemoederen te bedaren. Maar de Afscheiding was niet meer te stoppen. Spoedig werd dit in heel het land

nagevolgd. Nog steeds trekt het fenomeen nog vele mensen naar de plaats Ulrum, waar dominee De Cock en de zijnen deze mijlpaal in de kerkgeschiedenis plaatsten.

Maar niet alleen voor die groep is deze wandelroute, ook voor de niet kerkganger levert de route een wandeling langs de historische plekjes van Ulrum.

De wandelroute begint bij de historische Nederlandse Hervormde kerk, gelegen op de meest westelijke van twee wierden waarop het dorp is gebouwd. Deze kerk was in 1834 de enige in het dorp. Er was ook

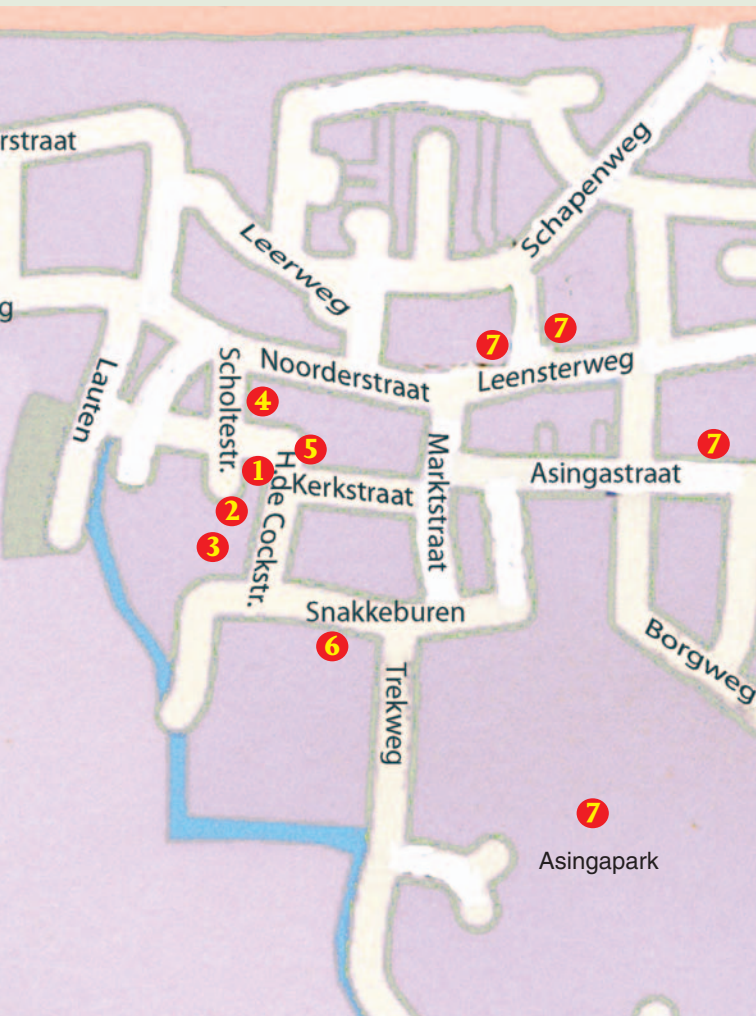

ds. H. de Cock

maar één kerkelijke gemeente: de Nederlands Hervormde. Daar stond in die tijd ds. Hendrik de Cock en daar vond de Afscheiding plaats in 1834. (In dat jaar scheidde een groot aantal orthodoxe kerkgangers zich af en

begon een eigen geloofsgemeenschap, later de 'Gereformeerde kerk' genoemd. Spoedig werd dit in heel het land nagevolgd, maar Ulrum is door die gebeurtenis in oktober 1834 de bakermat van alle kerkgenootschappen – wereldwijd – die zich 'Gereformeerd' noemen.)

Het bijgebouwtje, *Irene*, was er toen nog niet. De pastorie, het grote witte huis aan de zuidkant, stond

Pastorie

een bordje aan de muur).

Naast de kerk is, aan de overkant van de straat, is het voormalige schoolplein, thans parkeerplaats.

er wel. Daar woonde in 1834 de familie De Cock. Het kerkgebouw is veel ouder. Het stamt uit de middeleeuwen (uit ca. 1225, zoals we kunnen lezen op

Aan de noordwest-kant van het plein, aan de Scholtestraat, staat het huis waar de hoofdmeester woonde, nu de winkel van schildersbedrijf Van Duinen. Aan de ander kant van het plein staat de voormalige openbare school, waarin nu appartementen zijn gerealiseerd. In 1834 was de openbare school de enige school in het dorp. De kinderen van de Afscheidenen bleven daar na 1834 heengaan. In 1870 ontstond in Ulrum de eerste christelijke lagere school (tevens de eerste in De Marne).

Vanaf de voormalige openbare school gaan we via de H. de Cockstraat de Kerkstraat in. We lopen dan meteen van de ene naar de andere wierde. Aan het eind van de Kerkstraat tweemaal rechtsaf: via de Marktstraat naar Snakkeburen. Daar ligt het oude kerkhof waar recent herstelwerkzaamheden zijn verricht. Men vindt er o.m. het graf van H. de Cocks tegenstander

Kerkstraat

M. D. Teenstra (een ex-landbouwer die wereldreizen maakte en boeken en geschriften publiceerde. Daarin keerde hij zich onder meer tegen bijgeloof en vooral, fel, tegen 'de geestdrijverij' van De Cock en de zijnen).

M.D. Teenstra

We gaan terug en dan rechtsaf de Trekweg op. Die ligt langs de Ulruimer opvaart. Tot 1967 liep de vaart door tot voor café Neptunus in het centrum;

Neptunus

binding met de rest van de wereld, vooral omdat de landwegen toen een groot deel van het jaar slecht begaanbaar waren. De trekschuit (snik of snakke genoemd) was zodoende een belangrijk middel van openbaar vervoer, zowel voor personen als voor vracht.

daar, op Louten, was toen de haven. De vaart verbond Ulrum met het kanaal. Deze waterwegen vormden in de periode rond 1834 een

belangrijke ver-

De trekschuit met in de e

Asingaborg toen en nu

vroeger het terrein van de Asingaborg. Het huis werd het

laatst bewoond door de familie Van In- en Kniphui-

zen. Zoals het overgrote deel van de borgen op het Groninger land, verdween ook deze in de 19e eeuw. In 1810 werd het kasteeltje met bijbehoren afgebroken. De contouren zijn onder meer aangegeven d.m.v. beplanting.

Gaat u links om 'de borg' heen dan komt u uiteindelijk, via het bruggetje, op de Singel (de oude toegangsweg naar de borg). Gaat u daar links af dan passeert u de Christelijk Gereformeerde Kerk. Die brengt ons weer terug naar de kerkscheuring van 1834 en bij het gegeven dat de Afscheidenen later zelf ook enige malen met afscheidingen te maken kregen. Zo vindt men behalve deze loot aan

de afgescheiden (gereformeerde) tak, ook nog in het dorp de Vrijgemaakt Gereformeerde Kerk (Asingastraat) en de Synodaal Gereformeerde Kerk (hoek Leensterweg - Schapenweg).

Achtergrond de stad Groningen. (ca 1813)

doorgaande weg dwars door het dorp, hier de Leensterweg geheten. Gaan we linksaf dan komen we weer in het dorpscentrum.

De Asingastraat is een zijstraat van de Singel (links). We kunnen er even in lopen om de Gereformeerde kerk daar te bekijken.

Lopen we op de Singel rechtdoor dan komen we op de

Asingastraat

Na een paar honderd meter is rechtsaf de Schapenweg (waarover in oude tijden de schapen uit het dorp naar de kwelder werden gedreven), met op de hoek de grootste (gereformeerde) kerk van het dorp, die in 1901 gebouwd werd. Hier gaat de Leensterweg over in de Noorderstraat. Op de hoek kapsalon Reukema. Daar was in 1834 de kuiperij waar op 14 oktober 1834 de Acte van Afscheiding getekend werd. Het pand werd in 1854 afgebroken. Daarvoor in de plaats kwam een woonhuis dat vervolgens in 1906 werd gesloopt en herbouwd.

Noorderstraat

Vervolgen we de Noorderstraat dan is het goed te bedenken dat de situatie die we nu aantreffen onvergelijkbaar is met die

Synodaal Gereformeerde Kerk

in de periode rond 1834. Maar de twee wierden zijn er nog wel steeds en de bebouwingsstructuur van Ulrum en ...

de hervormde kerk met de pastorie dus. Daar gaan we nu weer heen: we slaan bij de winkel van Luth linksaf, de Scholtestraat in. Wie de historische kerk van binnen nog niet had bekeken moet dat nu doen (hij is meestal ook door de weeks geopend); het is alleszins de moeite waard.

